

Archeologienota

Opglabbeek, Langveldweg 61

Programma van Maatregelen

2016I33

HAAST

Historisch en Archeologisch Advies, Studies en Toegepast onderzoek

Rik van de Konijnenburg
Grauwe Torenwal 6/00/1
B-3960 Bree (BE)
Mob. 0496 209 018
e-mail: rik@konijnenburg.com

Haast-rapport 2017-35/ wettelijk depot: D/2017/12654/35
verwijzing: VAN DE KONIJNENBURG, R., (2017), Archeologienota, Opglabbeek Langveldweg 61, verslag van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek – programma van maatregelen, HAAST-rapport 2017-35, Bree, D/2017/12654/35

© 2017 HAAST bvba, *Grauwe Torenwal 6/00/1, B-3960 Bree*

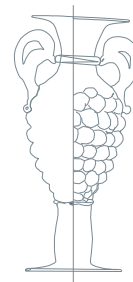
Foto's: HAAST – Rik vd Konijnenburg (tenzij anders vermeld)

Tekeningen: HAAST (tenzij anders vermeld)

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

Wettelijk depot: D/2017/12654/35

Copyright reserved. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without the permission from the publisher.

INHOUD

1. Beschrijvend gedeelte	p.4
2. Bouwprogramma	p.6
3. Resultaten voorafgaand archeologisch onderzoek	p.7
4. Assessment van het terrein	p.10
5. Gemotiveerd advies	p.10

Programma van maatregelen na proefsleuvenonderzoek

1. Beschrijvend gedeelte

Administratieve gegevens

Initiatiefnemer: **Mevrouw EVENS Marietje, Voordesdijk 5 te 7475 NW Markelo**
(Nederland)

Projectcode: 2016I33

Erkend archeoloog: 2015/00041
Rik van de Konijnenburg, Grauwe Torenwal 6/00/1, 3960 Bree

Oppervlakte projectgebied: 3131 m² (31 a 31 ca)

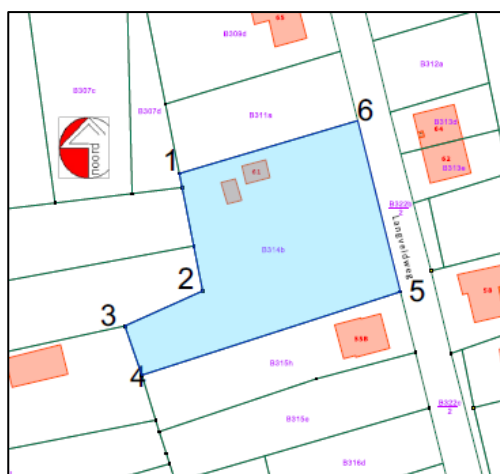
Locatiegegevens:

- Provincie: Limburg
- Gemeente: Opglabbeek
- Deelgemeente: Opglabbeek
- Adres: Langveldweg 61
- Toponiem: Langveld / Laarheide

Bounding box:

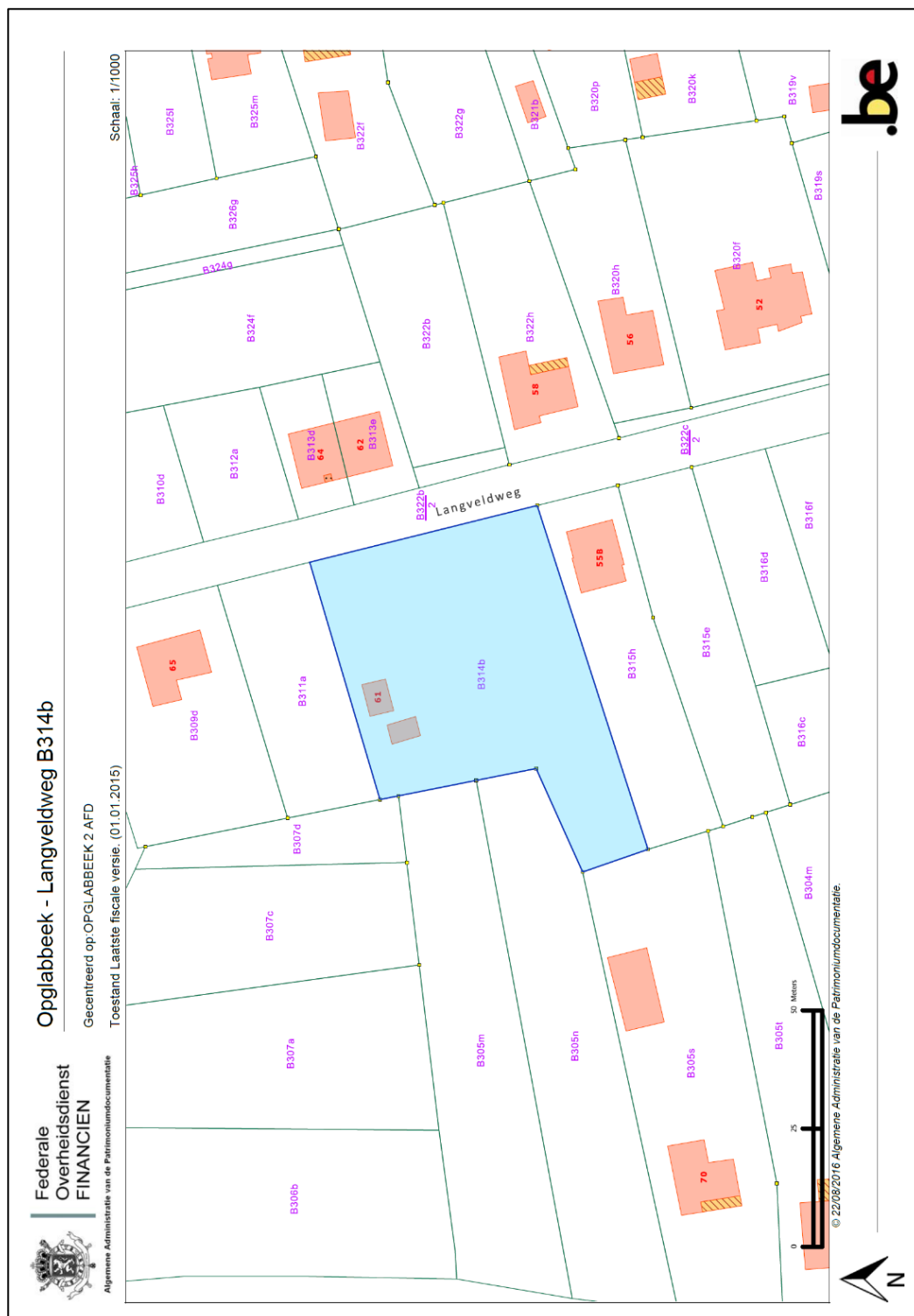
De xy-coördinaten (stelsel Lambert72):

Nr	X	Y
1	234746.530	194196.140
2	234754.200	194162.312
3	234731.962	194151.718
4	234737.255	194137.215
5	234810.125	194160.749
6	234797.730	194211.014

Afbeelding1: Bounding Box

Het projectgebied ligt in de gemeente Opglabbeek, deelgemeente Opglabbeek, grenst aan de Langveldweg en ligt in een (landelijke) woonzone. Het terrein omvat volgend kadastrale perceel: Opglabbeek, afdeling 2, sectie B,314/B.

Afbeelding 2: Kadastraal uittreksel 01/01/2015

2. Bouwprogramma

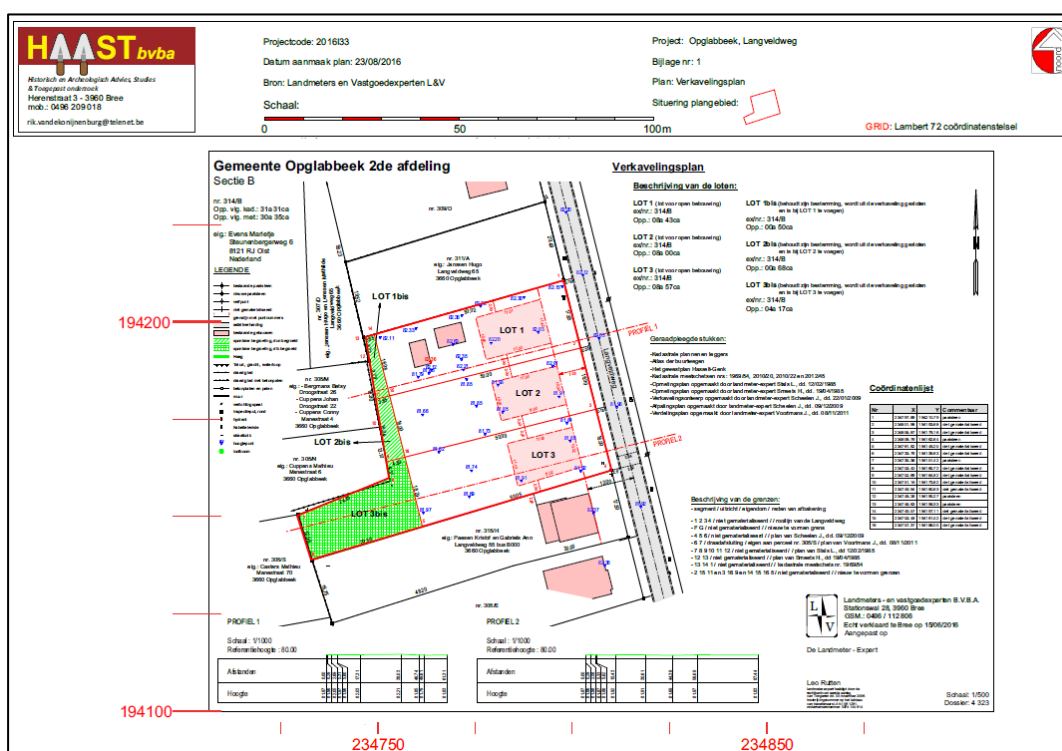
Het terrein, gekadastraerd als 31 a 31 ca – door de landmeters vastgestelde oppervlakte bedraagt 30 a 35 ca – is momenteel voor 3/4de begroeid door een verwilderd, zeer dicht gemengd bos van dennen en berken met braamstruiken, varens en andere planten. In het noordelijk deel van het perceel staat een vergunde noodwoning met een garage/bergplaats. Aan de straatzijde is een deel van het noordelijke terrein ingericht als tuin en grasperk met een met steenslag verharde inrit naar de woning.

De eigenares wenst het perceel te verkavelen in drie loten, lot 1 wordt 8 a 43 groot, lot 2, 8 are, lot 3, 8 a 57. Achter deze loten, ten westen, liggen drie “restloten” met te behouden bestemming: agrarisch gebied. Lot 1bis is 0,50 are groot, lot 2bis 68 ca en lot 3bis 4 a 17 ca. Deze gegevens zijn afgeleid van het verkavelingsplan zoals opgesteld door de landmeters. Samengeteld bedraagt de oppervlakte van het perceel 30 a 35 ca; verschil met de gekadastraerde oppervlakte is 96 ca.

De drie te realiseren loten zijn bestemd voor open bebouwing die niet gerealiseerd zal worden door de huidige eigenaar.

De bestaande en indien juridisch mogelijk te behouden noodwoning heeft een oppervlakte van 34 m², de garage is 26 m² groot. Naar bouwdensiteit betekent dit dat momenteel bijna 2% van het terrein bebouwd is. De densiteit zal na realisatie van de woningen stijgen naar 18,78% bebouwde oppervlakte ten opzichte van de totale terreinoppervlakte.

Om dit te realiseren zullen nog enkele juridische stappen ondernomen moeten worden. Zoals eerder geschreven is 3/4de van het terrein dicht begroeid. Om dit bouwrijp te maken zal een boscompensatieformulier opgemaakt moeten worden, een kapvergunning bekomen en dient de begroeiing te worden gerooit.

Afbeelding 3: verkavelingsplan zoals aangereikt door Landmeters en Vastgoedexperten bvba. Groen ingekleurd is de uit te sluiten zone “agrarisch gebied”

Afbeelding 4: foto's van de toestand van het terrein op datum van 23/08/2016

3. Resultaten voorafgaand archeologisch onderzoek

Archeologische verwachting zoals geformuleerd in het bureauonderzoek¹

Opglabbeek staat bekend in de archeologie voor prehistorische sites en meer bepaald mesolithische vindplaatsen (Opglabbeek Ruiterskuilen en Turfven²), maar die bevinden zich in vogelvlucht op een 3-tal kilometer ten westen van het projectgebied. Andere prehistorische vindplaatsen, CAI-locaties 52024 en 52027 liggen op 2,5 km ten zuidwesten van het projectgebied. Dichterbij bevindt zich locatie 50275, op ca 1 km ten westen van het projectgebied, waar een concentratie aan scherven uit de metaaltijden werd aangetroffen. De locaties in de directe omgeving van het projectgebied hebben enkel (post)middeleeuwse (Nieuwe Tijd) aardewerkscherven opgeleverd tijdens veldprospecties. Vondsten uit de Nieuwe tijd of later hoeven niet onmiddellijk te wijzen op nederzettingssporen aangezien vooral postmiddeleeuws materiaal via bemesting op het land kunnen terecht gekomen is.

Het ontbreken van een waterloop in de directe omgeving van het projectgebied is een minpunt naar archeologische verwachting. Aanwezigheid van water in de directe omgeving van een nederzetting of een kamp is immers levensnoodzakelijk om überhaupt te kunnen overleven.

¹ VAN DE KONIJNENBURG, R., (2016), Archeologienota met uitgesteld onderzoek, Opglabbeek Langveldweg 61, verslag van de resultaten HAAST-rapport 2016-15, Bree, D/2016/12654/15, p.26

² VAN GILS, M en DE BIE, M., 2006, Uitgestrekte mesolithische site-complexen in de Kempen. Ravels Witgoor en Opglabbeek Ruiterskuilen-Turfven (boorcampagne 2002), Relicta 1, p. 11 – 28, en Vermeersch P.M., Munaut A.V. & Paulissen E. 1974: Fouilles d'un site Tardenoisien final à Opglabbeek-Ruiterskuil (Limbourg belge), Quartär 25, 85-104.

De bodemserie Scft (droge lemig zandbodem) is dan wel weer een ideale locatie voor een kamp. De bodemkundige situering van het plangebied is, met uitzondering van het voorkomen van water in de onmiddellijke omgeving, vergelijkbaar met de vindplaatsen Opglabbeek Ruiterskuilen en Opglabbeek – Turfven; matig droge (lemig) zandbodem met duidelijke humus en/of ijzer B horizont. Het ontbreken van een fase aanduiding én het ontbreken van een aanwijzing voor een plaggenbodem in het projectgebied, gecombineerd met het feit dat het gebied in tegenstelling tot de vindplaatsen Ruiterskuilen en Turfven – deze vindplaatsen bevinden zich zowel op de Ferrariskaart als op de Vandermaelenkaart in uitgestrekt heide gebied - vanaf de late middeleeuwen/Nieuwe Tijd in gebruik genomen werd voor landbouw, kan betekenen dat sporen door het omspitten en/of omploegen van de bodem verstoord en/of verploegd zijn.

Uit de historische kaarten blijkt ook in de directe omgeving van het terrein geen bebouwing geweest te zijn. Het terrein en de omgeving ervan werden waarschijnlijk vanaf de late middeleeuwen/ Nieuwe Tijd ontgonnen als landbouwareaal. De eerste bebouwing gebeurt pas in de tweede helft van de 20ste eeuw, zelfs pas na 1970.

Kan de verwachting naar pre- en of protohistorische vondsten relatief hoog ingeschat worden? De gekende vindplaatsen van pre- en protohistorische artefacten bevinden zich allemaal op relatief grote afstand van het projectgebied. De intensieve veldprospecties uitgevoerd in 1984 door onder meer Guido Creemers³ hebben in de directe omgeving van het projectgebied 7 vondstlocaties opgeleverd:

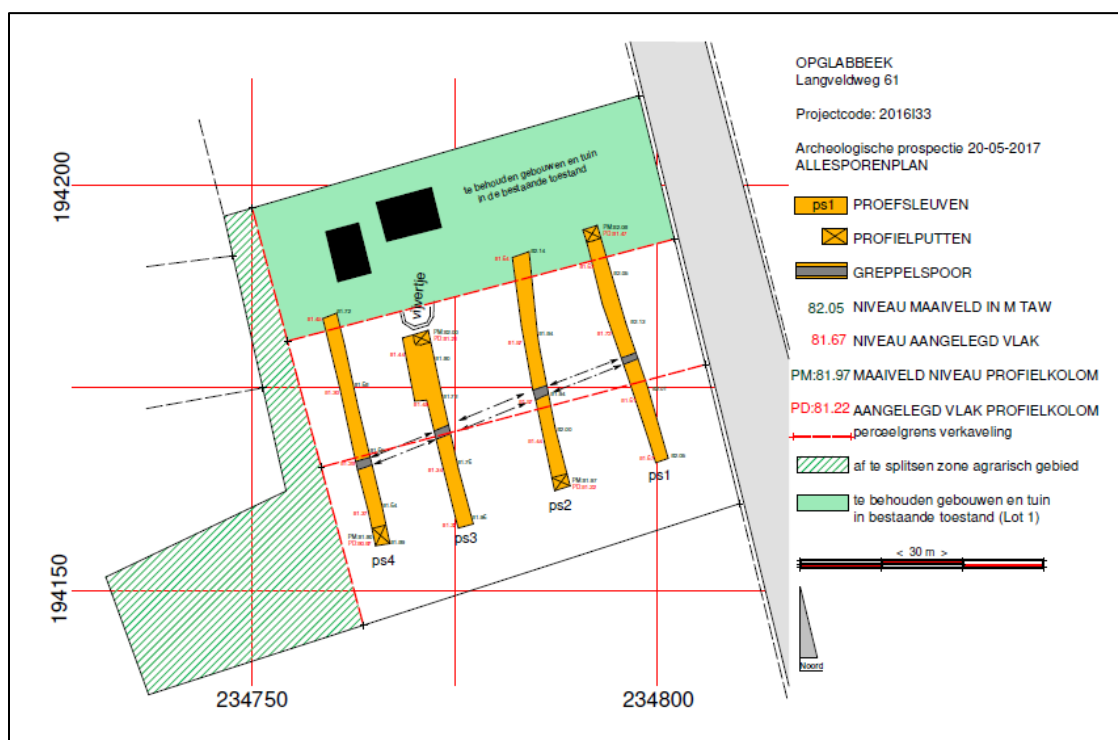
cai-locatie	steentijd	middeleeuwen	nieuwe tijd	aard
50273	1	6		1 afslag silex, 6 aardewerkscherven
50274	1	1		1 klingfragment silex, 1 aardewerkscherf
150707		5		5 aardewerkscherven
150708		5		5 aardewerkscherven
150709		6		6 aardewerkscherven
150710		3		3 aardewerkscherven
150714		8		8 aardewerkscherven

In totaal werden op de 7 locaties 34 aardewerkscherven ingezameld en 2 steentijdartefacten. Wat betreft het aardewerk moeten we voorzichtig zijn. Veel middeleeuws en postmiddeleeuws materiaal is via bemesting op velden terecht gekomen en geeft niet direct indicaties voor sporen van enige vorm van bebouwing. Gelet op de situering van het terrein op de Ferrariskaart aan de rand van heidegebied op ca 600 m verwijderd van de eerste bebouwing, met een gelijkaardig beeld op de Vandermaelenkaart, is het best aannemelijk dat deze scherven inderdaad via bemesting op het terrein terecht zijn gekomen. Om de bodem vruchtbaar te maken en te houden, diende de magere zandbodem – heidegrond – regelmatig bemest te worden. De nood aan bemesting blijkt ook uit de bodemkundige situering, een Scft bodem, maar het ontbreken van een plaggenbodem laat vermoeden dat de grond nooit echt intensief gebruikt werd voor landbouwdoeleinden. Desalniettemin is ons inzien de verklaring voor de aanwezigheid van middeleeuws en postmiddeleeuws aardewerk via bemesting van het land het meest aannemelijk.

Tijdens de prospecties werden geen vondsten gemeld uit de metaaltijden en slechts twee steentijdartefacten. Het terrein lijkt dan wel geschikt om een kampplaats te bouwen, vondstmeldingen wijzen echter niet direct op de aanwezigheid van een site; in tegendeel.

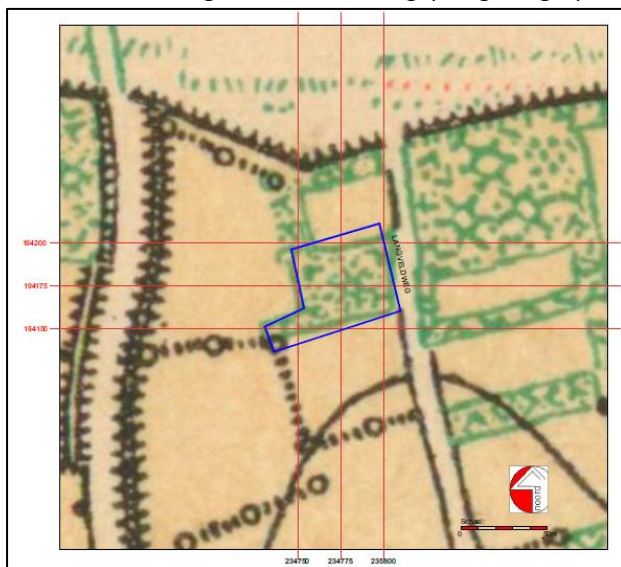
³ B.T.K.-project 1984-1985: (Guido Creemers) Archeologische vondstenkartering: gemeenten Opglabbeek, ged. As en Meeuwen-Gruitrode.

Resultaten van het proefsleuvenonderzoek

Abbeelding 5: Het allesporenplan van het proefsleuvenonderzoek

Het “in tegendeel”, het laatste woord uit de gestelde archeologische verwachting, is het enige dat kan bevestigd worden. Er werden geen sporen aangetroffen van enige vorm van antropogene aanwezigheid of activiteit op het terrein. Zelfs spitsporen of andere sporen van landbewerking ontbreken volledig hetgeen erop kan wijzen dat dit terrein mogelijk slechts heel korte tijd in gebruik geweest is als akkerland, mogelijk enkel als weidegebied waar nooit geploegd of gespit werd. Volgens de projectie op de ferrariskaart was het

weidegebied, volgens de projectie op de Vandermaelenkaart een open plek – weide of akker – quasi volledig omringd door bos en beemd gebied.

In die zin kan het resultaat van de prospectie toch gezien worden als een bevestiging van de data die gegenereerd kunnen worden van de historische kaarten. In de tweede helft van de 19de eeuw wordt het terrein terug volledig bebost. Dit is af te leiden uit de topografische kaart uit 1873 (bron: www.cartesius.be) en dit zal zo blijven tot in het laatste kwart van de 20ste eeuw zoals bevestigd wordt door de luchtfoto uit 1971 (afbeelding 21⁴).

Abbeelding 6: projectie van het plangebied op de topografische kaart uit 1873

⁴ VAN DE KONIJNENBURG, R., (2017), Archeologienota, Opglabbeek Langveldweg 61, verslag van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek, HAAST-rapport 2017-35, Bree, D/2017/12654/35, afbeelding 21

4. Assessment van het terrein

Het resultaat van het proefsleuvenonderzoek is een terrein dat archeologisch helemaal oninteressant kan genoemd worden, eigenlijk zelfs steriel. De enige sporen die aangetroffen werden zijn sporen van één oude greppel; waarschijnlijk een 19de-eeuwse of oudere perceelscheiding.

Er werden geen archeologica onder welke vorm dan ook aangetroffen waardoor er zelfs geen betere indicaties dan vermoedens zijn wat betreft de datering van de greppel.

Er konden ook geen aanwijzingen van aardkundige aard gevonden worden die mogelijk het ontbreken van archeologische sporen konden verklaren. Bovendien werden ook geen sporen van landbewerking aangetroffen die ook mogelijk deels een verklaring hadden kunnen opleveren voor het ontbreken van sporen en/of archeologica/artefacten.

Het gebrek aan sporen en archeologica wijst op een uitsluitend en slechts tijdelijk gebruik als landbouwgrond waarbij het terrein niet of nauwelijks bemest werd.

5. Gemotiveerd besluit

Op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek kan besloten worden dat het terrein vanuit archeologisch oogpunt totaal oninteressant is gebleken:

- er werden geen archeologisch interessante sporen aangetroffen, enkel één greppel, vermoedelijk een oude perceelscheiding
- er werden totaal geen archeologica aangetroffen in de vorm van gebruiksvoorwerpen van welk materiaal gemaakt dan ook.
- Er zijn geen mogelijkheden tot datering van het terrein, hiermee doelen we op de eerste ingebruikname als landbouwgebied

Advies:

Op basis van de gegevens uit het archeologisch proefsleuvenonderzoek kan derhalve besloten worden dat het projectgebied geen resultaten zal opleveren wat betreft archeologische kennisvermeerdering. Het projectgebied kan derhalve vrijgegeven worden van verder archeologisch onderzoek. Via dit programma van maatregelen stellen we voor om bij een herziening van de Gebieden geen Archeologiekaart het projectgebied daarin op te nemen als GGA-gebied